

ЧЕТВРТО ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка број 22463/17

С.Б. и други
против Србије

Европски суд за људска права (Четврто одељење), на заседању Већа 21. маја и 27. августа 2024. године у саставу:

Gabriele Kucsko-Stadlmayer, *председница*,

Branko Lubarda,

Armen Harutyunyan,

Anja Seibert-Fohr,

Ana Maria Guerra Martins,

Anne Louise Bormann,

Sebastian Rădulețu, *судије*,

и Andrea Tamietti, *секретар Одељења*;

Имајући у виду горе наведену представку поднету 8. фебруара 2017. године,

Имајући у виду одлуку да се имена подносилаца представке не обелодањују;

Имајући у виду запажања која је поднела Тужена Влада и запажања која су подносиоци представке поднели у одговору, Након разматрања, одлучује као што следи:

ЧИЊЕНИЦЕ

1. Подносиоци су чланови исте породице. Подносиоце је заступао господин *Tegebauer*, адвокат из Трира. Подаци о релевантним подносиоцима су забележени у додатку.
  2. Владу Републике Србије (у даљем тексту: Влада) је заступала њихова заступница, госпођа З. Јадријевић Младар.
  3. Чињенице у вези са предметом које су поднеле стране могу се резимирати на следећи начин.
  4. Подносиоци су 2016. године побегли из Авганистана са намером да се придруже својим рођацима у Немачкој или Швајцарској. Наиме, 11. децембра 2016. године стигли су у Прихватни центар у Прешеву, Република Србија, где су остали до 30. маја 2017. године.
- Подносиоци представке су 30. маја 2017. пребачени у други прихватни центар у Врању, Србија.
5. Неутврђеног датума су подносиоци напустили Србију. Чини се да бораве у Швајцарској од 2018. године.

А. Услови живота у прихватном центру у Прешеву

1. Опис који су дали подносиоци

6. Према наводима подносилаца, по доласку у прихватни центар у Прешеву, обезбеђен им је смештај у шатору. Грејање је у неколико наврата било неисправно. Неутврђеног датума, подносиоци су пребачени у једну од спаваоница које се налазе у главној згради. Крајем марта 2017. године су пребачени у индивидуалну стамбену јединицу коју је обезбедио УНХЦР (Агенција Уједињених нација за избеглице).

7. У спаваоници је било смештено 200 људи. Била је опремљена креветима на спрат, а корисници су морали да окаче ћебад преко преграда како би обезбедили мало приватности. Осветљење у спаваоници је већину времена било упаљено. Корисницима није било дозвољено да кувају. Храна добијена у центру је била изузетно лошег квалитета. Први подносилац (С.Б.) је морао да купује свеже производе за другу подносиатељку (А.Б.) и трећег подносиоца (М.Б.), односно своју жену и сина, на локалној пијаци.

8. Приступ прихватном центру био је строго контролисан. Подносиоцима је било дозвољено да напусте просторије само уз претходно одобрење управе. Када су друга подносиатељка и трећи подносилац смештени у болници, првом подносиоцу је било дозвољено да их посети само једном.

9. Први подносилац је задобио повреду руке док је био у Авганистану. Он није примио адекватну здравствену негу за ту повреду док је био у прихватном центру. Шести подносилац, његов брат Ш.Б., патио је од депресије и био му је потребан „трансплантат рожњаче”. Трећи подносилац је имао вештачко пластично лево око које је изазивало прекомерне „секрете” из сузног канала. У Прешеву му у том погледу није пружена медицинска помоћ.

2. Опис Владе

10. Како је саопштено из Владе, Прихватни центар у Прешеву је отворен 7. јуна 2015. године као одговор на европску избегличку кризу, која је била подстакнута драматичним повећањем прилива миграната као последица рата, етничких сукоба и економских тешкоћа на Блиском истоку и суседним земљама. За управљање прихватним центром био је задужен Комесаријат за избеглице и миграције.

11. У време док су подносиоци боравили у прихватном центру, он је био 80% попуњен. Лица су у том периоду смештена или у главној згради (која је имала осам заједничких спаваоница опремљених са 888 кревета) или у индивидуалним стамбеним јединицама (које су имале укупно 500 места за спавање). Станари који су распоређени у спаваонице су добили пластичне преграде, које су биле намењене за поделу заједничког простора на релативно приватне делове. У прихватном центру су нису користили шатори (супротно тврдњама подносилаца сажетим у горе наведеном ставу 6.).

12. Станарима прихватног центра су била обезбеђена три obroка дневно и неограничене количине флаширане воде. Дистрибуцију хране су вршиле невладине организације. Количина и квалитет обезбеђене хране били су у складу са релевантним стандардима. Храна је била прилагођена како верским уверењима тако и посебним потребама деце. Током верског празника Рамазана (за време којег муслимани посте током дана), систем поделе obroка је био прилагођен, а станари су имали могућност да суботом посећују локалну џамију. Центар је обезбедио станарима одећу, обућу и средства за личну хигијену.

13. Током хладне сезоне (од 1. октобра до 1. априла), стамбени простори су били грејани 24 сата дневно. Прихватни центар је имао амбуланту, која је радила 24 сата дневно. Одвојени медицински тимови који су чинили лекар опште праксе и медицинска сестра радили су у сменама. У случају да је пацијенту била потребна даља медицинска помоћ, он или она су упућивани у неку од оближњих болница. Здравствена заштита и лекови су такође били доступни од хуманитарних организација. Посебну подршку су добијале дојиље и мајке са малом децом. Дечја храна, пелене и различита хигијенска средства су биле стављене на располагање штићеницима центра.

14. Подносиоци, који нису поднели захтев за азил у Србији, имали су право на хитну медицинску помоћ. Лечење здравствених проблема на које се позивају подносиоци (видети горе наведени став 9.) им није било доступно с обзиром на њихов статус – то јест, нису се квалификовали да га добију јер нису поднели захтев за азил у Србији. Други и трећи подносилац (мајка и њено дете) су добили сву неопходну медицинску помоћ; ту чињеницу потврдила је медицинска документација коју су доставиле амбуланте прихватног центра и болнице у Врању.

15. Прихватни центар није био затворен објекат. Корисници су били слободни да напусте просторије и да се тамо врате кад год су желели; међутим, сваки пут када су напуштали центар, од њих се захтевало да пријаве свој одлазак како би управа могла да води тачну дневну евиденцију о броју расположивих места за спавање. Одређена ограничења у кретању и изласку из центра уведена су у време доласка подносилаца у центар због

епидемиолошке ситуације у центру 2016. године (ваши и шуга су се шириле међу штићеницима). Штавише, управа је увела одређена ограничења када је реч о приступу станара граду Прешеву: било им је дозвољено да одлазе у Прешево (и одсуствују из центра) у групама од 20 до 50 људи – између 10 и 13 часова или између 13 и 16 часова.

Суботом је 150 станара имало право да напусти центар како би посетили локалну пијацу. Наведена ограничења су била неопходна како би се и штићеницима центра и локалном становништву омогућио адекватан приступ услугама као што су пошта, банке и продавнице прехрамбених производа у малом граду Прешеву. То је такође било неопходно из безбедносних и сигурносних разлога: сукоби и туче између становника различитих земаља нису били неуобичајени.

16. Подносиоци нису ни на који начин били ограничени у погледу њиховог права на слободу. Ни у једном тренутку нису били спречени да напусте прихватни центар или Србију.

Б. Представка Суду

17. Пуномоћник подносилаца је 23. марта 2017. године факсом поднео образац представке Суду. Образац представке је попуњен у односу на првог подносиоца и потписан од стране пуномоћника. Упућивање на пет других подносилаца је дато у одељцима „Чињенице” и „Жалбе” обрасца представке. Пуномоћник је такође доставио тешко читљиве копије четири руком писана формулара овлашћења за првог, другог, четвртог и петог подносиоца, односно подносиатељу.

18. Влада је 19. новембра 2021. обавештена о представци. Од пуномоћника подносилаца такође је затражено да обавести Суд (1) да ли је одржавао контакте са подносиоцима, (2) где се они налазе, (3) да ли желе да наставе са представком и (4) о било каквом важном чињеничном развоју.

19. Пуномоћник подносилаца је 24. новембра 2021. године потврдио да је био у контакту са подносиоцима и да су изразили жељу да наставе са представком, при чему је обавестио Суд о њиховом пресељењу у Швајцарску. Нису дате никакве конкретне информације о томе где се подносиоци тачно налазе.

20. Пуномоћник подносилаца је 14. фебруара 2022. године подсећен да је дужан да обавести Суд о било каквом развоју у датом случају.

21. Обе стране су поднеле писмена запажања о прихватљивости и меритуму предмета.

22. Дана 23. јуна 2022. године је пуномоћник подносилаца доставио копије њихових швајцарских боравишних дозвола. Дозволе за првог, другог и трећег подносиоца/подносиатељу истекле су 2. октобра 2022. године. Дозволе за четвртог, петог и шест подносиоца/подносиатељу више нису важиле, с обзиром да су истекле 18. јануара 2022. године. Други лични документи нису поднети. Према овим дозволама, у Швајцарској су други, четврти, пети и шести подносилац/подносиатељка користили презимена различита од оних наведених у обрасцу представке. Датуми рођења друге и пете подносиатељке такође су се разликовали од оних наведених у обрасцу представке. Пуномоћник подносилаца није дао никакве информације у вези са адресама првог, другог и трећег подносиоца/подносиатељке у Швајцарској.

Према приложеним документима, четврти, пети и шести подносилац/подносиатељка су били „привремено примљени” у Швајцарску до 18. јануара 2022. године. Суд никада није даље ажуриран у вези са ситуацијом подносилаца.

В. Извештаји о Прихватном центру у Прешеву

23. Подносиоци су поднели два извештаја о условима живота у Прихватном центру у Прешеву. Релевантни делови извештаја наводе следеће.

1. Извештај објављен 18. новембра 2016. године од стране Moving Europe („пројекат подршке и документације”)

„До марта ове године камп у Прешеву је био улазна тачка за хиљаде људи из Македоније у Србију на путу ка северу. Сада се то претворило у супротно: последња станица је у Србији, пре него што људи буду потиснути на југ, у Македонију.

...

Камп Прешево је тренутно потпуно затворен, што значи да су само регистроване невладине организације, полиција и Комесаријат овлашћени да улазе и излазе. До пре неколико недеља је објављено да је око 50 људи

дневно и даље смело да изађе на неколико сати. Поред тога, конзистентно су неки људи одлазили из кампа без одобрења. Сада, међутим, чини се да ни једно ни друго више није могуће. Камп је сада добро чуван од стране полиције и војске, окружен кућама и приватним имањима. Људи који су безуспешно покушали да побегну пријавили су да су ухваћени у околини и насилно приморани да се врате у камп.

Велики камп се састоји од старе индустријске зграде и шатора у којима се тренутно налази око 700 људи (породице, малолетници и самци), али број варира у зависности од тога колико се људи доведе у Прешево из различитих делова Србије и колико људи су потиснути назад. Смештај у кампу изгледа прихватљив, људи су рекли да је то најбољи камп у Србији у којем су икада били, са добром храном, одличном медицинском опремом, бригом о деци, те да има довољно простора и „непрехрамбених артикала...”.

2. Државни извештај о Србији који је припремила База података о азилу у вези са ситуацијом на дан 31. децембра 2016. године.

„2.2. Услови у привременим прихватним објектима

Број избеглица и миграната који пристижу у Србију варирао је током целе 2016. године. Власти су почеле да отварају привремене прихватне објекте за ова лица како би обезбедили основни смештај и хуманитарну подршку лицима којима је вероватно потребна међународна заштита, а нису заинтересовани да траже азил у Србији. Ово нису центри за азил и нису намењени за дугорочни боравак.

Прихватни („све на једном месту”) центар у Прешеву (1.500 места), близу границе са БЈРМ, отворен је током лета 2015. године. Хитну помоћ су у почетку пружали Црвени крст Србије и локална општина, али је Влада убрзо одлучила да локалну фабрику дувана адаптира и претвори у објекат за регистрацију и смештај. Центар има пријемни капацитет за неколико стотина особа у сваком тренутку. У Прешеву су присутне бројне међународне и локалне организације које пружају помоћ избеглицама, укључујући УНХЦР.

Прешево је једини прихватни центар у Србији који омогућава евидентирање тражилаца азила и изражавање намере да се тражи азил у својим просторијама. Објекти су проширени 2016. године, омогућавајући скоро троструко већи капацитет пријема који је центар раније имао.

Важно је напоменути да прихватни центар у Прешеву не дозвољава пуну слободу кретања својим станарима, који морају да се пријаве за дневни одлазак из прихватног центра од максимално три сата.

ПРИТУЖБЕ

24. Подносиоци су се притуживали на основу члана 3. Конвенције на услове живота у Прихватном центру у Прешеву.

25. Они су се даље притуживали на основу члана 5. Конвенције да су лишени слободе док су били у Прихватном центру у Прешеву и да нису обавештени о разлозима за наведено.

26. Након достављања представке, Суд је тражио од страна да се изјасне и о томе да ли су подносиоци имали на располагању „правно средство које би им омогућило да пред надлежним националним органом остваре своја права загарантована чл. 3. и 5. Конвенције, у складу са захтевима члана 13. Конвенције”.

ПРАВО

А. Прелиминарне напомене

27. Суд од самог почетка примећује да би се могло појавити питање ваљаности обрасца представке и образаца овлашћења или постојања контакта између подносилаца и њиховог пуномоћника. Суд не може превидети чињеницу да ни у једном тренутку није примио никаква оригинална документа, при чему је образац представке и обрасце овлашћења послао пуномоћник подносилаца само факсом. Суд такође примећује да, упркос његовим изричитим захтевима (видети горе наведене ст. 18. и 20.), пуномоћник подносилаца није поделио одређене значајне информације у вези са идентитетом и местом боравка подносилаца. Конкретно, након пресељења подносилаца у Швајцарску, он није обавестио Суд о новим адресама прва три подносиоца. Након истека њихових швајцарских боравишних дозвола, нису достављене никакве додатне информације о њиховој ситуацији. Што се тиче преостала три подносиоца, ни у једном тренутку пуномоћник подносилаца није доставио ниједан валидан документ који потврђује њихов идентитет или место боравка (видети горе наведени став 22.). Међутим, Суд сматра да није потребно испитивати та питања, с обзиром на то да је представка у сваком случају неприхватљива из разлога наведених у наставку. Слично томе, Суд неће испитивати приговоре које је изнела

Влада у смислу да је представка представљала злоупотребу права на представку и да подносиоци нису исцрпели расположиве делотворне домаће правне лекове у вези са својим притужбама.

Б. Притужба на основу члана 3. Конвенције

28. Подносиоци су се притуживали да су услови живота у Прихватном центру у Прешеву били нехумани. Они су се позвали на члан 3 Конвенције, који гласи:

„Нико не сме бити изложен мучењу или нечовечном или понижавајућем поступању или кажњавању.”

1. Поднесци странака

29. Влада је тврдила да су услови живота у прихватном центру током боравка подносилаца били у складу са захтевима члана 3. Конвенције (видети опис који је Влада навела у горе наведеним ст. 10–16). Влада је доставила копије медицинске документације која потврђује да је медицинска помоћ пружена другој подносиоци и трећем подносиоцу (видети горе наведени став 14.).

30. Подносиоци су остали при својим притужбама.

2. Оцена Суда

31. Општа начела у вези са обавезама државе према избеглицама или мигрантима смештеним у одређеним зонама или центрима добро су развијени у судској пракси Суда (видети *Khlaiifa и др. против Италије* [Вв], број 16483/12, ст. 158–69, од 15. децембра 2016. године; *Ilias и Ahmed против Мађарске* [Вв], број 47287/15, ст. 186–88, од 21. новембра 2019. године; и *R.R. и др. против Мађарске*, број 36037/17, ст. 48–50, од 2. марта 2021. године). Суд понавља да наводи о поступању противно члану 3. Конвенције морају бити поткрепљени одговарајућим доказима. У циљу процене ових доказа, Суд усваја стандард доказа „ван разумне сумње”, али додаје да такав доказ може произаћи из коезистенције довољно јаким, јасним и подударним закључака или сличних непобитних чињеничних претпоставки (видети *Labita против Италије* [Вв.], број 26772/95, став 121, ЕСЉП 2000-IV, са даљим референцама).

32. Након што је испитао поднеске подносилаца, Суд је проценио да су они општег карактера и да им недостају детаљи који се односе на појединачну ситуацију подносилаца. Такође примећује да извештаји које су припремиле невладине организације и поднели подносиоци (видети горе наведени став 23.) не подржавају тврдњу да су услови живота у прихватном центру достигли минимални ниво озбиљности, како је наведено у члану 3. Конвенције. У достављеном материјалу не постоји ништа што би сугерисало да је број избеглица смештених у прихватном центру у време када су подносиоци тамо боравили премашо његов капацитет или да је обезбеђена храна била неприхватљивог квалитета или недовољна. Нити су представљени икакви докази који подржавају наводе подносилаца о ускраћивању приступа медицинској нези.

33. Сходно томе, поднети материјали не представљају довољан доказни основ који би омогућио Суду да *prima facie* утврди да су подносиоци били подвргнути третману прописаном чланом 3. Конвенције приликом боравка у Прихватном центру у Прешеву.

34. Следи да је овај део притужбе очигледно неоснован и да би га требало одбацити у складу са ст. 3. и 4. члана 35. Конвенције.

В. Притужба на основу члана 5. став 1. Конвенције

35. Подносиоци су се жалили да су лишени слободе док су били у Прихватном центру у Прешеву. Они су навели повреду члана 5. ст. 1. и 2. Конвенције, који, у релевантној мери, гласи како следи:

„1. Свако има право на слободу и безбедност личности. Нико не може бити лишен слободе осим у следећим случајевима и по поступку прописаном законом:

...

(ђ) законито хапшење или притварање особе како би се спречио његов неовлашћени улазак у земљу или лица против кога се предузимају радње у циљу депортације или екстрадиције.

2. Свако ко је ухапшен биће одмах обавештен, на језику који разуме, о разлозима хапшења и о свакој оптужби против њега.”

36. Влада је негирала да су подносиоци лишени слободе (у смислу члана 5. Конвенције) током боравка у Прихватном центру у Прешево. Подносиоци ни у једном тренутку нису били спречени да напусте прихватни центар и/или земљу. Они су ушли у земљу и ту су остали својом вољом. Уведена су привремена ограничења слободе штићеника да долазе и одлазе из прихватног центра и да посећују град Прешево (видети горе наведени став 15.) како би се обезбедио одговарајући приступ локалним услугама, како за становнике центра, тако и за мештани малог града, и како би могле да се прате било какве флукуације у стопи попуњености прихватног центра.

37. Подносиоци су остали при својим притужбама. Они су тврдили да су *de facto* лишени слободе. Када су у било ком тренутку током боравка у Прихватном центру у Прешево пожелели да привремено напусте просторије центра, станари су били у обавези да затраже дозволу од органа управе центра.

38. Имајући у виду материјал који поседује, Суд сматра да подносиоци нису поткрепили своје притужбе. Њихове тврдње нису поткрепљене никаквим доказима. Њихов приказ релевантних чињеница, без детаља, не олакшава расветљавање околности њиховог боравка у прихватном центру. Подносиоци нису пружили никакве информације у вези са сврхом и дужином њиховог боравка у Србији. Нити су навели када и по ком основу су могли да напусте земљу.

39. Суд стога закључује да је притужба подносилаца у овом погледу очигледно неоснована и да се мора одбацити у складу са чланом 35. ст. 3. и 4. Конвенције.

Г. Преостале притужбе

40. У светлу целокупног материјала који поседује и у мери у којој ствари на које се жали спадају у његову надлежност, Суд сматра да притужбе према члану 13. Конвенције (видети горе наведени став 26.) или не испуњавају постављене критеријуме прихватљивости из чл. 34. и 35. Конвенције или не откривају било какву повреду права и слобода садржаних у Конвенцији или Протоколима уз њу.

Из ових разлога, Суд, једногласно,

Проглашава представку неприхватљивом.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаном облику 19. септембра 2024. године.

Andrea Tamietti

секретар Одељења

Gabriele Kucsko-Stadlmayer

председница

Додатак

Списак подносилаца представке: Представка број 22463/17

Бр.	Име подносиоца представке	Пол	Датум рођења	Држављанство	Сродство, према тврдњама подносилаца представке
1.	С.Б.	М	1991.	Авганистан	Први подносилац представке
2.	А.Б.	Ж	1993.	Авганистан	Жена првог подносиоца представке
3.	М.Б.	М	2016.	Авганистан	Син првог подносиоца представке
4.	Е.Б.	М	1961.	Авганистан	Отац првог подносиоца представке
5.	Ф.Б.	Ж	1960.	Авганистан	Мајка првог подносиоца представке
6.	Ш.Б.	М	1998.	Авганистан	Брат првог подносиоца представке